

KÖNYVTÁR- ÉS INFORMÁCIÓTUDOMÁNY

Általános kérdések

01/316

KOLIN, K.K.: Informacionaâ revoluciâ i fundamental'naâ informatika = Naučn.-Teh.Inf. 1.ser. 2001. 6.no. 1-8.p. Bibliogr. 35 tétel.

Információs forradalom és a fundamentális információtudomány

Informatika

Az alább referált cikk szerzője a műszaki tudományok doktora, egyetemi tanár, az Oroszországi Természettudományi Akadémia rendes tagja és az Oroszországi Tudományos Akadémia Informatizálási Intézetének főmunkatársa. Így az informatikához, amelyet a világ más részein információtudománynak neveznek, való hozzáértése több mint kétségtelen.

Szerzőnk már egy évtizede figyelmeztetett arra, hogy az informatikai kutatásokban célszerű volna érvényesíteni az ágazatközi szempontot. Ezt az integráló szerepet a fundamentális informatikának kellene betöltenie.

Az integráló szerepkörnek az volna a funkciója, hogy a hat informatikai diszciplína terén folyó kutatásokat együttműködésre, összefogásra készítse. E diszciplínák az alábbiak:

- elméleti informatika mint az informatika elméleti alapjaival és az általános információelmélettel foglalkozó tudomány;
- műszaki informatika, amely a mesterséges természetben érvényesülő információs folyamatokat és törvényeket tárja fel;
- a társadalmi informatika, azaz a társadalomban végbemenő információmozgásokat és -formákat vizsgáló diszciplína;
- a biológiai informatika, azaz a természeti környezet informatikája;
- az élettelen természet informatikája, amely a benne található objektumokat vizsgálja az információ szempontjából;
- enionika, melynek az a feladata, hogy felderítse az élő és élettelen természet közötti „energoinformációs” folyamatok törvényszerűségeit.

Az információs társadalomra egyaránt fel kell készíteni a mai felnőtteket, fiatalokat és gyerekeket. Ennek realizálásához különféle vizsgálatokat és kutatásokat kell elvégezni, miközben a fundamentális informatika integráló közrehatását is érvényesíteni kell a következtetésekből.

Az előttünk álló időszakban korántsem csak az információs analfabetizmust kell felszámolni, hanem a társadalom tagjaiban egyfajta információs világnézetet és szemléletet is ki kell alakítani. Az oktatásban-képzésben ezért helyet kell kapniuk az információ filozófiai alapjainak és társadalomszervezési lehetőségeinek. Erre a jelenlegi oktatásügyi trendek ismeretében jó esély van, s így a közeljövőben minden oroszországi tanintézetben és továbbképző tanfolyamon megfelelő helyet biztosítanak az informatikai képzésre-nevelésre.

(Futala Tibor)

01/317

SOKOLOV, A.V.: Znakomtes': metateoriâ social'noj kommunikacii = Naučn.Teh.Bibl. 2001. 6.no. 4-15.p.

A társadalmi kommunikáció metaelmélete

Kommunikáció

A szerző mindenekelőtt az emberi kultúra egyes szakaszait mutatja be részletesen, nevezetesen az ős-, az archeo-, a paleo-, a neo- és a postneokultúrát. Megállapítja, hogy a felsorolt szakaszok mindegyikére jellemző a kommunikációs eszközök tökéletesítésére való törekvés, illetve maga a tökéletesebbé tétel. E folyamat a társadalmi haladással karöltve zajlik, s ezáltal visszahat a társadalmi fejlődésre.

A kommunikáció az emberiség történetében kardinális kérdés, s ezért nem véletlen, hogy a tudományágak garmadája (pl. antropológia, művészeti tudományok, pedagógia, történettudomány, zszurnalisztika elmélete, jogtudomány, nyelvészet, filozófia, politikai tudományok, lélektan és szociológia) foglalkozik a kommunikáció magyarázatával, s ezzel párhuzamosan egy új kommunikációelmélet ki munkálásában való részvétellel.

A szóban forgó új tudományág a kommunikáció metaelmélete. Mint ilyen különféle tudományágakra alapozva, illetve belőlük kiindulva vizsgálja a társadalmi kommunikáció különféle határait, nézőpontjait és problémáit. Míg a kooperáló tudományágak a kommunikáció részelméleteiben illetékesek, addig a metaelmélet az ott született eredmények hasznosításával általános koncepciókat, tipológiákat, periodizációkat, törvényszerűségeket, elveket, tendenciákat állapít meg. Nem utolsósorban azért, hogy gazdagítsa a részelméleteket.

A könyvtár- és bibliográfiatudomány, illetve az összes többi rokon tudomány a kommunikáció metaelméletéhez való viszonyában részelméletképző feladatokkal foglalkozik.

Tudni kell: több, a kommunikáció metaelméletéhez hasonló funkciójú metaelmélet létezik, úm. ki-

bernetika, szemiotika, szisztemológia, metamatematika, metalogika, filozófia stb.

A kommunikáció metalemélete konkrétan a társadalmi metakommunikáció interdiszciplináris fogalmával, a kommunikáció szintjeivel, válfajaival és formáival, a társadalmi emlékezés és a kommunikáció viszonyával, a természetes és mesterséges kommunikációs csatornákkal, a kommunikációs kultúrák fejlődésével és változásaival, a társadalmi kommunikáció szemiotikájával, a társadalmi információval, egyedek és kollektívák kommunikációs szükségleteivel, a kommunikációs intézményekkel, szolgáltatásokkal, a kommunikációs tudományok rendszerével foglalkozik.

Jelenleg az a helyzet, hogy a fenti problémakörök mindegyikéről számos ismerettel rendelkezünk, s azt is látjuk, hogy hol vannak „fehér foltok” a metaelmélet terén.

(Futala Tibor)

Terminológia

01/318

CROCKETTI, Luigi: Per un Tesoro della biblioteconomia italiana = Boll.AIB. 41.vol. 2001. 1.no. 7-19.p.

Res. angol nyelven

Az olasz könyvtárügy kincsházáért

Szakszótár -könyvtártudomány

Ahogy 1941-ben megszületett a javaslat, hogy a Thesaurus linguae latinae mintájára készüljön el az olasz nyelv kincsháza, jelen írás célja az, hogy felhívja az olasz könyvtáregyesületet, készítse el az olasz könyvtárügy kincsházát, ami történeti szótár lenne, s egyben a szakma teljes tükre, felölelvén történetét és igazolván fejlettségét.

E téren eddig egyetlen jelentős olasz mű született: G. Fumagalli bibliográfiai szótára (Vocabolario bibliografico, 1940), mely egyrészt elavult, más-

részt történetileg igen hiányos. Az elkészítendő mű néhány – előzetesen vitára ajánlott – szempontjának első köre a határoké: a szakterületi határok (a paleográfia és a kodikológia kizárásával), az időhatárok (a 19. sz. elejétől), és a fontosság határai (felveendő-e pl. annak a kartoncsíknak a neve, amely néhány könyvtárban az ideiglenesen a helyéről elvett könyv helyét jelzi, illetve könyvek csoportjait választja el?). A címszavak forrása nyilván a szakirodalom, s ennek körét szintén pontosan meg kell határozni (kérdés lehet a fordítások, elektronikus szövegek, illetve az általános szótárak, lexikonok figyelembevétele).

További kérdések a kiválasztás módszerei (a forrásként számba jöhető szövegek egy részének teljes, más részének szelektív feldolgozása), a különféle szócikkek struktúrája, az elkészült anyag szerkesztésének és megjelenésének módja, és végül a munka megszervezése, a részt vevő szakemberek (a könyvtárosokon kívül nyelvész, lexikográfus) köre.

(Mohor Jenő)

Lásd még 415

Történet

Lásd 346

Kutatás

Lásd 326